

FAN, TA'LIM VA AMALIYOT INTEGRATSIYASI

Maxbuba Raximqulova

Samarqand viloyati xalq ta'limi xodimlarini qayta tayyorlash va ularning malakasini oshirish hududiy markazi, pedagogika fanlari falsafa doktori (PhD), dotsent

TA'LIMGA INNOVATSION YONDASHUV – O'QITISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH OMILI SIFATIDA

Annotatsiya. Ushbu maqolada malaka oshirish o'qituvchilarini o'qitishning zamonaviy innovatsion texnologiyalarni keng doirada qo'llayolishga yo'naltirish; pedagogik faoliyatni amalga oshirishda ijodiy va metodik savodxonlikka tayyorgarlikni shakllantirishda iborat.

Kalit so'zlar: ta'lim, uzluksiz ta'lim, innovatsion ta'lim, ta'lim mazmuni, savodxonlik, pedagogik mahorat

Bugungi kunda har qanday davlatning barqaror taraqqiyoti asosini innovatsion faoliyat tashkil etadi. Tarix shundan dalolat beradiki, inson o'zining aql-zakovati bilan dastlabki mehnat qurollarini o'ylab topishdan, algoritm va nanozarralar, zamonaviy innovatsion kompyuter, quyosh va boshqa yuqori texnologiyalarni kashf etishgacha bo'lgan murakkab yo'lni bosib o'tdi. Shu bilan bir qatorda ta'lim sohasi tizimiga, balki jamiyatning barcha sohalarining rivojiga o'zining aks ta'sirini ko'rsatadi.

“Bugun biz davlat va jamiyat hayotining barcha sohalarini tubdan yangilashga qaratilgan innovatsion rivojlanish yo‘liga o‘tmoqdamiz. Bu bejiz emas, albatta. Chunki zamon shiddat bilan rivojlanib borayotgan hozirgi davrda kim yutadi? Yangi fikr, yangi g‘oyaga innovatsiyaga tayangan davlat yutadi. Innovatsiya – bu kelajak degani. Biz buyuk kelajagimizni barpo etishni bugundan boshlaydigan bo‘lsak, uni aynan innovatsion g‘oyalar, innovatsion yondashuv asosida boshlashimiz kerak”. [1]

Xususan, hozirgi kunda ta‘lim jarayonida innovatsion texnologiyalar, pedagogik va axborot texnologiyalarini o‘quv jarayonida qo‘llashga bo‘lgan qiziqish, e‘tibor kuchaygan. Mamlakatimizning taraqqiy etgan mamlakatlar qatoridan o‘rin olishi uchun aholi ta‘limini jadallashtirish va uning samaradorligini oshirish maqsadi ham ilg‘or pedagogik tadbirlardan, texnologiyalardan keng foydalanishimizni talab etmoqda. Innovatsion texnologiyalar asosida mantiqiy fikrlash uzluksiz ta‘lim tizimini rivojlantirishning eng muhim omillaridan hisoblanadi. Ular ta‘lim jarayonida ma‘lum o‘zgarishlarga, ta‘lim mazmuni, sifati boyishiga va samarali tashkil etilishiga sabab bo‘ladigan turli tashabbus va yangiliklarning yaxlit tizimida namoyon bo‘ladi. Ilm, fan va texnikaning jadal rivojlanishi, yangi texnika va texnologiyalarning jamiyatning barcha qatlamlariga kirib borishi, axborot texnologiyasi vositalarining barcha davlat va nodavlat muassasalarida qo‘llanilishi o‘qituvchilardan uzluksiz bilim olishni talab qilmoqda. O‘qituvchilarning faoliyati ko‘p qirrali bo‘lib, ular boshqaruvchi, muloqot qiluvchi, yo‘naltiruvchi, tashkil etuvchi va baholovchi rollarini amalga oshirishlari kerak bo‘ladi. Ta‘lim tizimini isloh qilishning zarurligini tushunib yetish, amaliyotda ta‘lim muassasalarini innovatsion jarayonlarga qo‘shilishini taqozo etmoqda, o‘zini yaratish imkoni mavjud innovatsion maydonda ko‘rish va eng muhimi aniq yangiliklarni o‘zlashtirishdan iborat. Maktab va oily ta‘lim tizimidagi an‘anaviy va ommaviy ko‘rinishdagi ta‘lim va tarbiya jarayonlari o‘rniga ta‘lim muassasalari rivojlanishida o‘ziga xos yangilik bo‘lib innovatsion jarayonlar kirib kelmoqda.

“Innovatsion ta‘lim” deganda odatda o‘quv jarayoniga yangi (foydali) elementlar olib kirish tushuniladi. Shuning uchun ta‘lim tizimida innovatsiya o‘zgartirish bilan bevosita bog‘liq. Bunday o‘zgartirishlar ta‘lim tizimining:

-maqsadiga, mazmuniga, metod, texnologiyasiga, tashkil etish shakli va boshqaruv tizimiga;

-pedagogik faoliyatdagi o'ziga xoslik va o'quv-bilish jarayonini tashkil etishga; ta'lim darajalarini nazorat qilish va baholash tizimiga;

-o'quv-metodik ta'minotiga;

-tarbiyaviy ishlar tizimiga;

-o'quv reja va o'quv dasturlariga;

-o'quvchi va o'qituvchi faoliyatiga bog'liq.

Fanni va innovatsiyani kelajakda rivojlantirish strategiyasida "innovatsion insonni" yaratish, ya'ni ishlashidan qat'iy nazar u innovatsiya va yangi bilimlarga moyil bo'lishi kerak.

Ilg'or pedagogik texnologiyalar va innovatsiyalar o'z-o'zidan ta'lim tizimiga kirib kelmaydi. Bu o'qituvchi faoliyati va uning motivatsiyasiga bog'lik jarayon. O'qituvchi faoliyatini o'zgartirmay turib uning mas'uliyati va faolligini oshirmasdan ta'limda bir qadam oldinga siljib bo'lmaydi. Akademik A.N. Leontev «Dunyoni idrok qilishning birinchi sharti -faoliyat, ikkinchi sharti - tarbiyadir. Faoliyat jarayonida; kishilarning qobiliyati, bilim va malakalari shakllanadi, demak, faoliyat ijtimoiy hodisa bo'lib, hayotiy kurashning asosiy shartidir.

Bugungi kunda axborot juda kengayib ketdi. Agar o'qituvchi o'z ustida ishlamasa, avvalgi o'rgangan bilimlari yetarli bo'lmay qoldi .Dars mavzularini kundalik hayotdagi voqealar bilan bog'lab o'tilsa, turli innovatsion texnologiyalardan foydalanilsa, dars esda qolishiga erishish mumkin. O'qituvchi o'quvchilarga innovatsion usullardan foydalanib, fanlararo bog'langan holda ekologik-gigienik bilimlar bilan darsni to'ldirishi zarur. Innovatsion texnologiyalardan foydalanishda o'qituvchiga quyidagi bilimlarni bilish taqozo etadi:

-AKT bo'yicha bilim, ko'nikma va malakaga ega bo'lishi;

-Yangi pedagogik texnologiya bo'yicha xorijiy tajribalardan bohabar bo'lishi;

-Ta'lim jarayonini tashkil etishda didaktik o'yinlardan, interfaol usullardan foydalanish mahorati;

-Ilg'or pedagogik texnologiya bo'yicha bilimlarni o'zlashtirib borishi;

-Dars jarayonida harakatli o'yinlardan unumli foydalana bilishi;

-O'z ustida tinmay ishlashi, har sohaga oid yangiliklarni kuzatib borishi;

O'quvchilarning fikr doirasi, ongi, dunyoqarashlarini o'stirish, ularni erkin tinglovchidan erkin ishtirokchiga aylantirmoq nihoyatda muhimdir. O'qituvchi darsda boshqaruvchi o'quvchilar esa, ishtirokchiga aylanmog'I lozim. Ana shu vazifani uddalashda innovatsion faoliyat ustunligi ko'p qirrali samara beradi.

Xulosa qilib aytganda, innovatsion texnologiyalardan foydalanib, o'tilgan darsda o'quvchilar o'z qobiliyati va imkoniyatlarini namoyish qilishga erishadilar, jamoa bilan ishlash malakasiga ega bo'ladilar, o'zgaralar fikrini hurmat qilishni o'rganadilar. Bu esa darsning samaradorligini oshirib, ta'lim sifatini kafolatlashga xizmat qiladi.

Adabiyotlar:

1. Shavkat Mirziyoyev, 2017-yil, 22-dekabr, Oliy majlisga murojaatnomasidagi nutqidan[1]
2. Islomov.O.A,Nazarov.Sh.Q. "Ta'lim muassasalarida innovatsion pedagogik texnologiyalar" Toshkent -2012 yil
3. D.A.Abduraxmonova, R.A.Mavlonova "Pedagogik mahorat" Toshkent-2012 yil